

Ч. 18. Видавництво ім. А. Гончевського. Р. II.

ЧИТАЛЬНЯ

ЗМІСТ:

Як мужик ходив до царя правди шукати... В. Г.
З гір..... В. Іванець.
За землею..... І. Діброва.
Світ без Аллаха..... А. Дорошевич.
Як воєнк помстив ся на цареві..... Каака.

Ціна 15 центів.

1905.

З ДРУКАРНІ „СВОБОДИ“ 209 LINDEN STR. SCRANTON, PA.

Ч И Т А Л Ь Н Я

ЗМІСТ :

Як мужик ходив до царя правди шукати.....	В. Г.
З гір.....	В. Іванець.
За землю.....	І. Діброва.
Сьвіт без Аллага.....	А. Дорошевич.
Як вояк помстив ся на цареві.....	Казка.

1905

З друкарні „Свободи“, Линден стр., Скрантон. Па.

Як мужик ходив до царя правди шукати.

(З дійсного життя.)

В Росії, на Україні, проводили нову га-
лузь одної державної залізниці. Звичайно, вла-
сникам землі, через яку переходив залізничний
шлях платили, скільки коштувала захоплена
лінійною землею. Але одному селянинові запла-
тили за його землю так мало, що він за ті гроші
не годен був купити і в двоє меншого кавалка
землі. Всі його клопоти і скарги перед залізни-
чими урядниками не привели ні до чого, і він
рішив скаржити ся перед судом на залізницю.
Пішов він до адвоката, і розказав йому, як силь-
но його покривджено і просив почати процес
проти залізниці.

Коли адвокат узнав, що та залізниця дер-
жавна, то почав відраджувати селянинові про-
цесувати ся з нею, а радив йому полагодити ту
сираву в якийсь инший спосіб. Адвокат з до-
свідку знав, що процесуватись проти держав-
них інституцій або урядників — то даремна

праця, і через те радив селянинови дати кому-небудь з залізничних урядників доброго хабара, і тоді его справа буде добре поладжена. Але селянин не міг з тим погодити ся, бо раз, що у него не було грошей на хабара, а вдруге его справа здавалась ему дуже простою, і кривда зовсім очевидною.

„І дурень“, мислив він, „зрозумієть, як ему розказати, а не то, щоб такі мудрі люди, які сидять в суді. Прецінь же державні судії, це не те, що наші волосні, що за пів кварти горівки, хоч яку справу тобі поладять. Адже тамтих судіїв сам цар поставив, щоб по правді судили людей“.

І пішов він до другого адвоката. Той також радив ему поладити справу через хабара, але позаяк селянин дуже намагав ся процесувати, то адвокат нарешті згодив ся з ним і розпочав процес. Звичайно, як треба було чекати, з того нічого не вийшло; процесував ся селянин щось аж два роки, діло его переходило з одної судової інстанції до другої і врешті процес зістав програним по всіх інстанціях. Далі вже нікому було скажитись.

Але, крім усього того, він ще мусів заплатити кошти програного процесу, а позаяк копті ті виносили так багато, що він не годен був нігде позичити такої суми грошей, то ему про-

дали его ґрунт і хату, і він став жебраком.

Дуже ему було гірко, і не знав він, що далі почати. Нарешті, рішив він іти до самого царя скаржити ся ему і на залізницю і на судиїв, котрі замість того, щоби узгляднити сю справу, зробили его цілком жебраком, між там як справа его була така проста і кривда, заподіяна ему залізницею, така очевидна, що „і дурень зрозумів би“. Попросив він сільського дяка, щоб той написав ему подане до царя і розписав там про усі кривди, заподіяні ему від залізниці і від судиїв, набрав повну торбу сухарів і подав ся піхотою до Петербурга.

„Аби тільки мені побачити царя,“ мислив він, „та подати ему подане. Вже-ж він не є дурнийший від усякого дурня, щоби не зрозумів такої простої справи. Хиба-ж він не знаєть, що у нас земля коштує, аджеж те знає і мала дитина. Де ж то видано, щоб за землю, що мені ще пять років тому назад давали за неї по 300 рублів за десятину, давати по 110 рублів!“

З такими думками прийшов він до Петербурга, і почав тут розпитувати де мешкаєть цар. Але ніхто не розумів его мови і він ні від кого не дістав доброї відповіді. Нарешті звернув ся він до одного поліцає. Той з его слів зрозумів тільки, що він питає щось про

царя, і зараз потяг его до участку (поліційного офісу). Там его перш усього обшукали і коли знайшли при нїм подане до царя, то набили ему добре потилицю і звеліли зараз же геть вибирати ся з Петербурга і не вертати ся назад, бо инакше опять будуть бити та ще і до вязниці посадять. Відировали его з поліцаєм за місто.

Але на другий день, він знов вернув до Петербурга, тільки тепер не був вже такий дурний, щоб знов питати поліцая, де мепкаєть цар. Він рішив, що треба троха тут пожити та добре роздивити ся, а там видно буде, що треба робити.

Найшов він собі роботу на складі дров і робив там щось дуже довгий час. Вже він підучив ся троха російської мови і почав розпитувати людей про царя. Ему сказали, що царя в Петербурзі тепер немає, що він поїхав в Петергоф, недалеко від Петербурга. Хоч ему і сказали, що до царя доступити простому чоловікови не можна, то він в то не вірив.

Попросив він, щоб написали ему подане до царя, бо те, що ему написав дяк, у него відобрали, як обшукували в участку. Взяв він те подане і подав ся до Петергофу. Прийшов він до Петергофу і давай розпитувати, чи не мігби знайти якої роботи при царській палаті. Ему сказали, що там потребують робітників змїтати

сніг зі стежечок в парку, що коло палати. То було в зимі. Пішов він там питати роботи. Їму сказали прийти завтра рано на роботу. Він прийшов і подане з собою привів, в тій надії, що може там їму трафить ся побачити царя. Але всіх робітників, раніш чим пустити до парку, там поліцаї обшукували. Обшукали і его, знайшли подане, набили їму опять потилицю і прогнали. Вертів ся він потім якийсь час в Петергофі, а тим часом цар знов виїхав до Петербурга.

Щось зо два роки крутив ся він так, усе домагаючись побачити царя. Нераз его уже били за те подане. Уже він добре знав, де коли цар мешкає, але приступити до царя їму все не удавалось. Раз він дістав навіть роботу коло самої царської палати в Петербурзі: він там копав грядки на цвѣти і цар в той час мешкав там, і він навіть бачив царя, як той проходив ся з царицею по саду, і подане їму удало ся принести з собою; але біля тих копачів грядок стояло багато жовнірів, котрі стерегли їх, щоб який небудь з них не кинув ся до царя з яким проханем.

Нарешті, узнав якось він, що межи тими жовнірами, що служать у палаті при самому цареві, знаходиться один его земляк (краян). Розпитав він, як можна побачити того жовніра

і коли він має вільний час, і пішов до него. Той, звичайно, був дуже радий побачити ся з земляком. Розказав наш бідолаха тому жовнірови, яку він мав справу до царя і як він бідував в Петербурзі, і просив его, щоби він ему порадив, як подати цареві подане. Той вислухав его уважно і каже: „От що, чоловіче! Подати подане самому цареві в руки тобі ніяк не удасть ся, посилати поштою — ти сам знаєш — також нема радії. А коли ти хочеш, щоб твоя справа була увзгляднена, то тое твое подане можна подати великому князеві, двоюрідному братови царя. Ёго цар дуже любить, він має велику силу в державі, майже таку, як і сам цар, і завідуєть царскою канцелярією (офісом). Я тобі розкажу зараз, коли і як то зробити, щоби твое подане дістало ся в руки самого того великого князя“.

І розказав ему жовнір, куди треба піти, в який саме час і кого треба питати, щоб побачити великого князя.

„Коли ти“, каже ему той жовнір, „усе так зробиш, як я тобі розказав, тогді твое подане попаде в руки може і самого царя, а коли не царя, то его двоюрідного брата, а то все одно, якби воно попало і цареві“.

Подякував той чоловік жовніреви за пораду і пішов собі. Після того, нічого про него не

було чути. Той жовнір чекав, що чоловік прийде до него розказати, як там ему ходило ся до царского офісу, але не дочекав ся. Він був дуже зацікавлений тою справою і написав до дому листа, щоби там розпитали про того чоловіка і відповіли ему. Ему відписали, що той чоловік подав ся до Петербурга шукати правди у царя, а більше про него нічого незвістно.

Пройшло 2 роки. Уже жовнір скінчив свою службу і вернув ся до дому. Тут він давай опять розпитувати людей про того чоловіка. Нарешті допитав ся. Один земляк, що знав того чоловіка, відповів тому жовнірови: „А тамтой уже давно у вязниці сидить!“ — „Як! За що?“ спитав здивований жовнір. „А він там десь ходив до царя з якимсь поданем“. — „Так що з того?“ питаєть жовнір. „А те, відповідаєть той ему, щоби не ліз з своєю хлопскою пикою до такої особи!“

Таку правду знайшов бідолаха у царя.

В. Г.

3 Гір.

Говерля. — Вол. Іванець.

Гень за Бескид, за наш руський
Пнесь в небо хребтами;
Де царі орел з медведем
Ділять ся верхами!...

Де в широкій полонині
Буйні вітри грають;
Де з скалами, де з ярами
Громи розмовляють!...

Гень де шпилі Чорногори
Розтинають хмари;
Де сопівка, де трембіта
Пильнує отари...

Там цариді, там Говерлі
Горде чоло сяє;
В брилянтовім диядемі
Срібних хмар палає!...

Під сніжною мантиєю
Крие свої склони
А Петраш із Близницею
Кладуть їй поклони!...

Там Кічера, Кукул, Кострич
Й чорногірських верхів сила,
Під широкії сніжнії
Горнесь її крила !

Там то бистра Тиса з Прутом
Беруть свої струї;
Там луч сонця кладе перші
Свої поцілуї ! .

Тамто Довбуш з легінями
Гуляв колись сьміло,
Тамто славне племя Уців
Колись багатіло !...

Колись було... не вернеться
Всьо криєся в сумі;
Днесь чужинці тут панують
Говерля в задумі !...

Вже в широких полонинах
Трембіта не грає,
Голий гуцул гу жидівські
Стада випасає...

. . . . .
. . . . .

Гей верніть ся славний Довбуш
І гуцуле — королю...
Несіть пімсту вороженькам
А гуцулам волю !...

Іван Діброва.

За землю.

Ще не зоріло, як Василь Семенів з риска-
лем у руках йшов у поле. Нє йшов а біг. Ноги
його ледво доторкали ся землі, немов перед
боязнию, щоб до неї не прилипли та не спи-
нили його ходу.

Задиханий та змучений на цілім тілі добіг
він до своєї ниви, впав на чорну рілю. Лежав
на ній і дивив ся в сторону села.

„Нема ще, не йдуть“, пробурмотів до себе
— „а прийдуть, певно прийдуть! Прийдуть і
візьмуть її — так казали. Мовляв, ся нива пі-
сля давного права ще належить панови і він
після права візьме її назад. Візьме?“ — Він
здрігнув ся цілий, його руки стиснули кріпко
рискаль, а з очий так і посипались іскри.

— І мало йому ще тої землі, мало тих ла-
нів, лісів та пасовиск! Мало! Ех, мой, не дав
би тобі навіть сяжень на гріб, бо і тої шкода,
а кинув би твое стерво оттам псам на поталу!
І зроблю! Не дратуй, бо не знаєш, що мужик
годен, як приведеш його до встеклости!

Він ще душе припав до землі, а руки сильніше стискали за рискаль.

— Кажуть, параграф так каже, що боже, то віддай Богови, а що панське, то панови! Параграф! А хто ті параграфи вкладав, а хто підписував їх? Чи питали ся мужика, чи вони для нього добрі? Чи сказали: Мой хлопе, ади, ми такі параграфи вклали, чи годиш ся з ними? — А так повкладали їх самі, а тепер кажуть: право так каже! — А я знаю своє право, свої параграфи! Знаю, що як мужик з голоду вмирає, то дай йому кусник хліба, бо він свої зуби згрив над обробленем чужого поля! — А таких параграфів у них нема! Тай кажуть ще, що право для всіх однакове! А я знаю, що то, що чоловікови найдорожше, з чого він живе, не сміють відбирати! — А мені земля найдорожша! — Та-ж то моя рідна мати: Та-ж то мое все! Та-ж я її потом зросив, та кожда грудочка сеї чорної рілі кривавими слезами пересікла! Та-ж я її любив більше, як рідню матір!

Бувало, вийду до неї, та бою ся навіть тяжко ногою стати — та-ж вона все відчуває — ая, все, так як людина. І так по легоньку хожу, щоб сліду за мною не було, щоб не здоптав, щоб кукурузки мені вродила. А я кождий кукурузок, кожду фазульку, то не сапою, а руками підгортаю, бо з того мушу і вижати

з дітьми, тай податок заплатити. Так, так! А як бувало загіє сонечко, як повіє теплий вітрець, впаде дрібненький дощик, то я вийду на поле на ниву, тай враз із жайворонками побожні пісні сьпіваю. Богови дякую! — А насунься чорна хмара на небі, загремять громи, то я біжу, паду на свою нивку, та хороню її від тучі, щоб моя праця не пропала!

А прийде зима, то я її гноєм вкриваю, щоб мороз до внутра її не вкрав ся, щоб вона сили плодovitости не згубила!

А в вечері навчаю дітей, щоб землю любили, більше як матір, бо матір вмере, вони лишуться сиротами, а земля буде їх кормити! Вона при добрій старанности ніколи їх не покине! Вона заступить і батька і матір і все!

Сонце вже почало викочувати ся зза темного ліса, а Василь все сидів на однім місці, все тулив грудки землі до своїх грудий, та приговорював до себе.

Так тяжко, невимовно тяжко було йому на серцю. Здавало ся, що туй туй розступить ся під ним той кусник його землі, — втече, зникне і він повалить ся в безодню, пропаде в гирлі ненаситної землі. — Якийсь зловіщий, тяжкий жаль хапав його за душу, дер її на кавалки — дусив, не давав спростоги дихати. Йому було так душно, піт ронив із лица та краплями спа-

дав на чорну рілю. А дорогою із села здіймались порохи та легеньким туманом вкривали вузонькі хлопські ниви. Гарний візок, тягнений двома бистрими кіньми, торохтів та виринав то поринав серед того пороху.

А кождий стук того візка ранив його серце, розривав його дупу.

Хотів щось говорити, кинути проклони, та не міг.

А візок зближав ся і вконець станув близь Василя. З візка вискочив знакомий вже Василю сільський і ще другий панок, комісар, що прийшов передавати ниву дідичеви.

— Бадю, зачав комісар — як знаєте, ся нива належала давно панови, а ви прийшли в її посідане лиш через те, що ваш тато служив панови. А що ви тепер „згордили ся“ і не хочете вже пана знати, то пан бере її назад собі. Се я хотів лише вам сказати, щоб ви знали, що ся нива вже більше не ваша! Розумієте!

Стояв над Василем заклавши руки в кишені і згірдливым поглядом дивив ся на него.

Грізно дивив ся мужик на зухвалого пана, але не промовив ні слова.

Той хотів ще ступити крок наперед і повторити свої слова, але Василь нараз, наче облитий окропом, зхопив ся на ноги, випростував ся і ціпко затис в руках рискаль. Очі його

заіскрили ся наче в льва і на силу він прошептав: Пане, не сьмій і крока ступати на мою землю! Не сьмій доптати її поганими ногами! Говори відти і цілий день, але на ниву не сьмій! І те „не сьмій“ так голосно та грімко вимовив, що повітре здригнуло ся.

„Дурню!“ зачав дідич. „Дурню“, чи ти знаєш, до кого так говориш? — Дай рискаля сюда! і при тім приступив до Василя. В повітря щось засвистало і сильний удар рискаля повалив пана на землю. Комісар скрикнув, скочив крок наперед, та в тій хвилі постигла його та сама доля. Червоними струями лила ся кров із обох вбитих, а Василь блідий наче стіна стояв над ними.

— Не дратуй мужика, бо не знаєш, що він годеє, як приведеш його до встеклости! — повторив він, кинув рискаля і обернув ся до відходу.

Сумно та дико кракали ворони над полем, а ще сумнілий ступав Василь землею.

Йшов сказати жандармам, що свою землю боронив.

А. Дорошевич.

Сьвіт без Алпага.*)

(Арабсна байна).

Аллагови знудило ся вічно бути Аллагом. Тож зліз він з престола, вийшов з своєї палати, зступив на землю і взяв на себе вигляд звичайного чоловіка. Від тепер купав ся що ранка в ріці, спав на траві і кормив ся ягодами, які збирав у лісі. Засипляв з вечера, вставав, як сонце сходило.

Сонце сходило кожної днини і заходило кожної ночі. Богато так минуло днів без ніякої зміни.

Птиці сьпівали, риби грали в ріці, словом сьвіт жив як звичайно, так як би ся нічого і сьніжко не стало.

Аллаг усьміхнув ся і подумав:

— Знаменито сотворив я сьвіт; від віків має він назначену дорогу, тож нею іде. Але як то там людям веде ся без мене? Птиці е дурні і риби також, та цікавий я як то можи-

---

*) Аллаг називає ся по турецьки Бог.

ває твір розумний, чоловік — від часу, як я перестав на него з гори глядіти; чи ліпше живе він, чи гірше?

Так думаючи, переходив Аллаг поля, гаї, ліси, аж зайшов до великого города*) Багдаду.**)

— Но, но, виджу, що те городище стоїть ще на своїм місци — подумав Аллаг.

Місто стояло на давнім місци, по улицах рикали осли і верблюди,***) осли працювали, верблюди і люди працювали, як би нічо не стало ся.

-- Все в порядку — подумав Аллаг — йно певно нікто не взиває мого імени.

Радий був він довідати ся, про що тепер люди говорять. Отже йшов далше, аж зайшов на торговицю.

Дивить ся, аж тут купець продає молодому парубкови коня.

— Присягаю на Аллага — кляв ся купець — що той кінь молодий. Ледви чи й буде два, три роки як сьвіт побачив. Подиви но ся тільки, парубче, який то бистрий кінь. Ви-

---

*) Город значить — місто.

**) Багдад арабське місто в Мезопотамії в Азії.

***) Верблюд є великий звір, який в Африці заступає кози і вола.

глядавбись як козак на тім кони. Присягаю ся на Аллага, що на тім кони можеш йти на перегони з лицарями. То гарний, молодий коник, без нїякої хиби, без крихіточки якої хиби, присягаю на Аллага!

— А чи не обдурюеш ти мене? — спитав парубок.

— Який ти дурний! — закликав купець, заламивши руки — як можна бути так дурним. Справді подібного до тебе дурника зі свічкою не найдеш. Якже я міг би тебе обдурювати, коли я клену ся на Аллага? Чи думаєш, що я через тебе буду занапащував на віки свою душу?

Парубок взяв коня і заплатив золотими, звінкими грішми.

Аллаг дав їм добити торгу, а опісля приступив і спитав купця:

— Як то, добрий чоловіче, ти присягав ся на Аллага, а прецінь же его нема?

Купець зісипав гроші до міпочка, задзвонив ними і сьміючись сказав:

— Я знаю добре про се, що Аллага нема, але чиж инакше той молодик був би купив коня? Прецінь кождий видить, що кінь е старий, має слабі ноги і боляки над копитами.

Аллаг засьміяв ся і пішов дальше.

Іде, іде, аж нараз бачить, як звисний ему

Гуссеїн дигає на плечах величезний бальок, два рази більший, як він сам. За Гуссеїном ступає Ібрагім.

Відному Гуссеїнові під тягаром за кожним кроком аж коліна погинають ся, піт ллє ся ему цюрком з чола, а очі мало не повилазять з очних ямин. Ібрагім ступає за ним і говорить :

— Не боїш ся ти Аллага, Гуссеїне? Хочеш носити бальки, а не навчив'єсь ся ще скоро ходити? Таким чином ти не вступиш за цілий день і три бальки перенести на своє місце. То не гарно, Гуссеїне, то дуже не гарно і не морально. Не наражай, Гуссеїне, так легкодушно своєї душі на вічну погубу. Всевидючий Аллаг споглядає тепер на тебе і гніває ся, що ти лінуєш ся до праці. О Гуссеїне, з болем серця мушу тобі сказати, що ти стягаєш на себе гнів Аллага.

Аллаг торкнув ліктем Ібрагіма, відвів его на бік і запитав :

— Чого ти за кожним майже кроком взиваєш імя Аллага? Єго-ж прецінь від кількох тижнів не має.

Ібрагім почіхав ся в чуприну.

— Ох голубчику мій — сказав — чував я про те, та щож робити? Якже инакше присилював би я Гуссеїна, щоби він скорше ніс бальок? Бальків ще чекає досить, чиж маю я

брати другого робітника і ему знов платити? Таж через се я поніс би втрату. Маю може бити Гуссеїна? Та коли він багато від мене сильніший і міг би мене добре покалатати. Маю замкнути его до криміналу? То ми втіче. Але Аллаг є сильніший за всіх, перед Аллагом ніхто не втіче, проте я лякаю мого Гуссеїна Аллагом.

Похитав головою Аллаг і пішов далше. Всюди, де прийшов, куда глянув звучало его імя — Аллаг, Аллаг, великий Аллаг! День добігав до краю, по землі слали ся довгі тіни. На темніючім небі світила біла подоба мінарету,*) а з его вершка розходив ся голос музеїна:**)

— Аллаг є великий, Аллаг є великий!

Аллаг поздоровив музеїна і спитав:

— Чого-ж і ти взиваєш Аллага, хибаж ти мусиш вже знати, що его нема?

— Говори тихійше! — кликнув до него музеїн з мінарета — говори тихійше чоловіче! Колиб тебе хто вчув, то пропала би вся моя повага і значіне. Ніхто би й не заглянув до мечету, ніхто би й грейцаря не приніс, як би по світі рознесло ся, що нема Аллага.

---

*) Мінарет є то вежа мечету т. є. святині турецької; з тої вежі скликають попи нарід що динни до молитви.

**) Музеїн є у Турків той піп, що кличе до молитви.

Обличчя Аллага захмарило ся, він взніс очі до неба і нагло, перемінивши ся в огнистий стовп, взніс ся в гору, оставляючи музеїна лежачого з переляку лицем до землі.

Вернув тоді до своєї палати, сів на престолі і почав глядіти на землю. Але вже усьміх не веселив его обличчя, а очі гляділи сумно.

Невдовзі станула перед престолом Аллага, трясучись зі страху, правовірна душенька, бажаючи дістати ся до раю.

— Говори чоловіче, що доброго ти зробив за час твого побуту на землі? — озвав ся Аллаг.

— Взиванем безнастанно, о великий Аллагу, твого імени.

— Аллаг відвернув голову.

— Ну, а далше, що ще?

— Що небудь я коли зачинав, щом предприняв, все в твое імя.

— Добре, добре, але що ти ще доброго зробив?

— Всіх наминавем, щоб імя твое хвалили і на устах його мали при всякій нагоді.

— Но то певно доробивесь ся несогірше — засьміяв ся могучий Аллаг.

Душа безперестанно дрожала зі страху.

— Видиш сам, що справа кепска — сказав Аллаг і відвернув ся, щоби не видіти, як надлетів чорний чортиско, хватив душеньку за ноги тай поволік до пекла.

Так то Аллаг нагнівав ся на землю.

Як вояк пімстив ся на цареви.

(Назва.)

Був собі раз дуже штудерний чоловік, який вмів робити всілякі штуки. Він був вояком, служив у війську, але коли війна скінчилась, ему дали всего три гроші і відправили з війська.

„Пожди лише царю“, сказав він до себе, „таку заплату ти мені даеш? Єсли я знайду відповідних людей собі до помочи, то ти будеш мусів мені віддати усі свої маетки“.

З такими думками подавсь він у ліс і тут подибав здорового хлопа, як той витягнув із землі шість величезних дерев так легко як би се були лиш стебелинки якого збіжа.

Наш жовнір обізвав ся до хлопа словами: „А що? — схотів би ти стати в мене на службу і ходити зі мною?“

„Дуже радо“, відповів той, „лише мушу вперед зайти домів і віднести мамі тих кілька пaticків, щоб мала чим палити.“

По сих словах він взяв одно дерево, зігнув его наче тоненький прутик, звязав ним решту дерева, завдав собі на плечі і поніс домів, не-

начеб то була справді вязанка прутя. Невдовзі вернув назад, а жовнір в котрого він наняв ся сказав:

„Сподіюсь, що ми оба не загинемо в сьвіті“.

Пустились в дорогу. Аж тут надибали стрільця як той клячучи на однім коліні міряв в якийсь предмет.

„Що ти робиш?“ — поспитав жовнір.

„О“, відказав стрілець, „там дві милі звідси сидить на дубі муха і я хочу поділити єї в ліве око“.

„Чи так?“ — закликав здивований жовнір.

„То ти лише ходи з нами а таких трех як ми певно дамо собі раду в сьвіті.“

Стрілець згодив ся і пішов з ними. По дорозі подибали они сім вітраків. Погода була прегарна, спокійна, навіть листе на деревині не рушалось, а мимо того крила вітраків обертались з незвичайною скорістю.

„Що би се могло значити“ — сказав жовнір, „бо не чую найлегчого подуву вітру у воздухі“. Але не могучи довідатись, що сему за причина, пішли дальше. Доперва коли увійшли знов зо дві милі побачили чоловіка, як той опершись о дерево, замкнув одну дірку в носі а другою дув що сили.

„Приятелю“ — поспитав жовнір, „що ти робиш?“

„Аджеж не бачиш?“ — відказав незнакомий.
„Дві милі звідси стоїть сім млинів і я дую, щоби їх крила обертались“.

„О, ходи з нами“, сказав жовнір... Если нас таких чотирох буде разом, то не дамо наплювати собі в кашу“.

Той що дув носом згодив ся, і пішли разом.

Коли так ішли, подибали чоловіка стоячого на одній нозі. Друга его нога була відтата і лежала на землі коло него.

„А ти що за оден?“ — поспитав жовнір.
„І що тут робиш?“

„Я є бігун, а що не хочу за скоро бігати, то відтяв ем собі одну ногу. Если я на обох ногах, то могу бічи ними так скоро як птах летить“.

„Если так, то ходи з нами“, відповів жовнір і они пішли.

Невдовзі подибали якогось чоловіка, котрий мав на собі такий величезний капелюх, що заходив му аж на уха і не можна було з під него видіти ані его очий ані носа.

„Ти чого в таким капелюсі ходиш?“ — поспитав жовнір. „Виглядаеш в нім як дурень“.

„Не могу его инакше носити“ — відказав незнакомий, „бо скільки разів заложу его на голову як належить, то стає таке зимно, що

птахи мерзнуть у воздуху і падають неживі на землю.“

„Ходи з нами“, кликав его вояк. „Таких шістьох як ми можуть чуда робити в світі“.

І так пустились они в дальшу дорогу. По якімсь часі дійшли до столиці, де мешкав цар. Тут довідались, що цар проголосив, що если хто пустить ся в перегони з его дочкою і побідить її — то дістане її за жінку, еслиж ні — буде повішений. Довідавшись про те, вояк сей-час пішов до царя і сказав, що він хоче старатись о руку его дочки, если цар дозволить одному з его слуг іти в перегони з царівною.

Цар згодив ся, але сказав, що если слуга вояка не перебігне царівної, то і він і слуга понесуть смерть.

Коли вже все зістало приготоване до перегонів, бігун причіпив собі свою другу ногу, а вояк ему сказав: „Вважайже товаришу, біжи як можеш найскорше, бо від сего зависить твое і мое жите“.

Умова була така, що хто перший принесе на умовлене місце горнятку води з віддаленої керниці той виграє перегони. І бігун і царівна дістали по горнятку на воду і обое стали бічи в одну хвилю. Але заледви царівна відбігла трохи, вже бігун геть випередив її, так як би его вітер поніс. Добігши до керниці він начер-

пав води і став вертати назад, але коли був в половині дороги, почув сильне умучене, поставив горнятко з водою на землю, а сам простягнув ся і скоро заснув. Під голову вмісто подушки, положив собі кінський череп, який знайшов недалеко. Тимчасом надбігла до керниці царівна, котра справді могла бічи дуже скоро, набрала води в горнятко, а вертаючи назад, побачила бігуна спячого. Она дуже втішилась і сказала: „ага, тепер він в моїх руках“. Опісля в мить виляла воду з его горнятка а сама чим скорше поспішила назад до мів.

Здавало ся, що вже все страчене, але стрілець, товариш вояка, стояв весь той час на високім мурі замку і все бачив що діяло ся.

Видячи яке небезпеченство грозить его товаришам, він сейчас намірив свою стрільбу там де спав бігун, вистрілив і трафив в сей череп що служив бігунови за подушку. В мить бігун зірвав ся і побачив, що его горнятко порожне, а царівна геть до мети добігає. Але він не стратив надії; дав кілька скоків і вже був при керниці. Тут набрав води і знов кількома такими скоками дігнав царівну та ще й випередив, бо вернув назад десять мінут раніше від неї.

Зажурился цар із своєю дочкою, раз що

„Добре“, відказав вояк; „я відкажусь від руки твоєї дочки, если даш мені стілько золота, скільки донесе оден з моїх слуг“.

Цар врадував ся дуже відповідею вояка тим більше, що він сказав, що піде геть сейчас и за грішми прийде доперва за два тижні. Опісля жовнір скликав усіх кравців того царства і казав їм вшити такий величезний міх, що они мусіли над ним працювати через 14 день. Коли міх був готов, вояк закликав силача, котрий з корінем виривав дерева, дав ему нести сей міх і так оба пішли до царя. Коли прийшли перед замок, поспитав цар: „Се хто той чоловік з міхом так великим як хата?“ Довідавшись що се жовнір прийшов зі своїм слугою з міхом по гроші, цар дуже зажурился. „Пропадуть усі мої гроші!“ — подумав він. Але щож мав робити? Казав принести тону золоту, яку аж шіснайцять людей мусіли таскати, але слуга вояка взяв її легко в одну руку і кинув до міха.

„Принесіть більше!“ — сказав він. „Се навіть не вистарчить, щоби дно закрити. Тоді казав цар приносити ще більше золота, але мішок дуже поволи наповняв ся. „Давайте більше!“ кричав силач. „Я не маю часу тут з вами довго бавитись“. Тоді цар казав привезти сім сот возів золота з усіх сторін свого царства,

але і того було ще за мало. Силач упхав в міх не лиш все золото яке привезли, але і вози з биками, що тягнули се золото. Вкінці бачучи, що в цілім царстві нема на стільки золота, щоби наповнити его міх, силач закрутив его підняв на плечі і поніс геть.

Коли цар побачив як всьо золото его царства забрав оден чоловік, він впав в скажену лютість — і сейчас видав приказ своїм козакам, щоби здоганяли вояка і его товаришів а передовсім привели назад чоловіка, що ніс золото у міху.

Послушні приказам царя, два регіменти козаків сейчас пустились в погоню за подорожними, а коли наблизились до них закричали: „Сейчас здавайтесь і покиньте се золото — а ні, то порубаєм вас в куски“!

„Що ви кажете?“ — поспитав той, що міг добре думи. „Хочете, щоби ми здавались? Чекайте трохи, а заки ми здамось, можеб ви потанцювали собі у воздуху“. І замкнув одну дірку в носі а другов дув так сильно, що оба регіменти козаків полетіли у воздуху геть за гору — оден на ліву, другий на праву сторону. Тільки одного майора, що був вже дуже старий пощадив сей, що дув так сильно. Він ему сказав: „Іди і скажи цареві, що если пі-

пле більше козаків на нас, то я з ними зроблю таке саме як і з онтими“.

Коли цар про усе довідався, мало не сказався зі злости; але порадити не міг нічого.

А вояк із своїми товаришами повернув додому, там розділили гроші поміж себе і жили щасливо аж до смерті.

„Читальня“

просьвітне видавництво імени Антона Бончевського

Виходить в формі книжочок раз на місяць.

Передплата на рік виносить півтора доляра.

Поодинокі книжочки коштують від 15 до 50 центів залежно від їх величини.

Досі вийшли слідуєчі книжочки :

ПРО ПЕТРО ЗЕМЛІ. Ст. 48.	Ціна 25 цнт.
АМЕРИКА, збірка віршів, 32 стор.	Ціна 15 цнт.
РЕЛІГІЙНІ ВІРОВАННЯ СТАРИННИХ НАРОДІВ. Ст. 45.	Ціна 20 цнт.
З РІЖНИХ НИВ. Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 5. Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 6. Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
СЛОВО ч. 7. Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
ЯКІ ТО Є ЛЮДИ НА ЗЕМЛІ. Ст. 96. З 20 образками.	Ціна 50 цнт.
ЖИТЕ, ЗАРІВКИ, ОРГАНІЗАЦІЇ І Т. П. в Пол. Державах. Ст. 32.	Ціна 15 цнт.
НАВЕРНЕНИЙ ГРІШНИК. Ст. 46.	Ціна 20 цнт.
ХТО З ЧОГО ЖИЄ І ЗЕМЛЯ РЕЧЕ.	Ціна 15 цнт.
КНИЖКА РАХУНКОВА.	Ціна 50 цнт.
СТРАЙК. Сценічний образ в трох діях.	Ціна 20 цнт.
СТАРОДАВНІ КАЗКИ І ОПОВІДАННЯ. — РОБІТНИЧІ ПІСНІ.	Ціна 15 цнт.
КАЗКИ ПРО ЖИДІВ.	Ціна 15 цнт.
ЯК МУЖИК ХОДИВ ДО ЦАРЯ ПРАВДИ ШУКАТИ І Т. П.	Ціна 15 цнт.

Хто схоче розпродувати сї книжочки, дістане значний опуст.

Веї листи і гроші треба засилати на адресу :

„CZYTALNIA“, Box 353, Scranton, Pa.

